

kde promluvili exponovaní politikové této strany, zejména Hlinka. Odmítaly se útoky na integritu státu, ale současně se mluvilo o pittsburské smlouvě tonem velmi drsným. Podobně bouřlivost, s jakou uplatňuje lidová strana své jednotlivé postuláty ve vládní většině, jest důkazem, že bude dlouho trvati než tato strana zaujme jasné a nedvojsmyslné politické stanovisko. Zdá se, že její ztráty, i když nejsou katastrofální, vyplývají na Slovensku právě z toho, že velmi často pokouší se seděti na dvou židlích, a že zapomíná, že předpokladem vážné politické práce, zejména na Slovensku, je vážná příprava a průprava voličských mass k účasti na politické práci. Pražský orgán lidové strany odmítá trenčínskou proklamaci ludovců nejen proto, že ludovci jsou vládní stranou, ale také proto, že ludovci na půdě demokracie mohou přispěti k uspořádání věcí dle svých sil, přání a názorů.

Měsíc květen byl měsícem sjezdů. V prvé řadě ovšem dominovala manifestace zemědělců. V Praze byl dobře organisovaný 6. sjezd čsl. přírodozpytců, pozornosti veřejnosti ušel sjezd sociální a zdravotní práce, tím více však vzbudilo pozornost zahájení *výstavy soudobé kultury v Brně*. Ukázalo se tu, že Brno čile dohání v čem bylo před válkou odstrčeno a zatlačeno. Ukázalo se tu, že i tu platí paradox Masarykův, že máme-li míti jednu universitu, musíme míti university dvě. Není možno a nebylo by zdrávo, aby veškerý vliv politický, sociální a kulturní chtěla na sebe strhnouti Praha. Právě při zemědělských manifestacích se mluvilo o protikladu mezi venkovem a velkoměstem. Decentralisací, tím, že jednotlivé země upnou se k svým organickým střediskům, ulomí se hrot výtkám upjaté centralisace, a že v rozumném regionalismu je složka, která jednotlivá území pevněji a organicky připojuje k myšlence státní jednoty. Brno svou výstavou soudobé kultury ukázalo, že má tuto ctižádost pracovati vedle Prahy a Bratislavy.

V Brně sjezdovali čsl. novináři, kteří žádali změnu zákonných předpisů o tisku, ukazující, že dnešní prakse zatěžuje novinářství, aniž by přispívala k zvýšení úrovně novin. Ukazuje se, že nápravu našeho novinářství, které má u nás tak velký vliv, nutno hledati uvnitř. Právě poslední velký proces pražský, proces Klepetář-Michalko-Sikorský, který byl svým podhoubím zapleten do nejrůznějších složek pražského i jiného života, ukázal, jak často se hřeší ve jménu novinářství, jak jméno novináře dává si kdo chce, nemaje k tomu odpovědnosti. Tento proces měl i svoji notu politickou. Byla tam celá řada lidí, kteří vystupují v politice, v literatuře a u nás politika není daleko od literatury. Ukázalo se, že v poválečné době zadními dvířky do našeho společenského života vklouzlo mnoho lidí, které by bylo potřebí pořádně klepnout přes prsty. To platí i o politice. Bylo jednou u nás napsáno, že potřebujeme nejen dobré vůdce, ale také dobré, druhé lidi, podvůdce, poddůstojníky, šikovatele. Nezbyvá než vysloviti naději, že i tu postupem doby dojde k pacifikaci, k uklidnění, k vyčistění.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Německo po volbách. — Japonská intervence v Číně. — Anglie a Kelloggův pakt. — Benešova cesta. Italsko-jihoslovanské bouře v Dalmacii. — Venizelův návrat.

V Německu očekával se od voleb všeobecně obrat, poněvadž dosavadní koalice se dokonale vyžila a ani jediná ze stran, které ji tvořily, nepřála si již po druhé experiment opakovat. Ztráty všech vládních stran a zejména nacionálů byly předvídaný, takže po té stránce výsledky nemohly překvapiti. Překvapení spočívá jen v míře, v jaké se očekávání uskutečnilo. Nacionálové zaplatili svou neupřímnou a skokanskou politikou posledního údobí téměř 30ti procentní redukcí mandátů, ale jejich spojenci z občanského středu doplatili poměrně stejně, a prudký pohyb do leva strhl i nevinnou stranu demokratickou, která zůstala v oposici. Kdo sebral všechnen zisk kampaně byli jedině *socialisti obou frakcí*. Sociální domokrati rozmnožili svoji državu tak, že mají dnes bezmála třetinu říšského sněmu a komunisti překročili také již míru drobných stran a mohou se se svou padesátkou mandátů blížiti bezmála síle katolického středu. Již i němečtí ludovci, strana Stresemannova, jsou slabší. Celý střed od demo-

kratů přes katolíky až po lidovce nemá dohromady tolik poslanců, jako jediná sociální demokracie. Volby přinesly tedy nejen porážku německé reakce, nýbrž i německého měšťanstva vůbec. Vláda připadne nyní nesporně sociálním demokratům, kteří však budou mít *potíže ve vyhledání spojenců*. Je ovšem zřejmo, že s komunisty se spojovati nemohou a že nezbývá, než aby se dohodli s bývalými spojenci nacionálů — měšťanskými stranami středními, lidovce v to počítaje. To bude však mít své potíže, poněvadž v hospodářském programu lze si sotva představit větší rozpory, nežli jsou mezi stranou průmyslového proletariátu a těžkého kapitálu. Jest nebezpečí, že neshody v nesourodé koalici povedou k častým krisím a střídání vlád, které budou příliš slabé na veliké zahraniční politické úkoly, Německo očekávající. Tyto obavy nesmí se však přepínat, poněvadž každá koalice je více či méně nesourodá a předešlá koalice nebyla zajisté o nic jednotnější, nežli bude *koalice velká*. S hlediska evropského třeba oceniti především ten moment, že rozhodná většina německého voličstva přihlásila se v těchto volbách docela otevřeně *k republice* a že reakce ve vlastním toho slova smyslu je omezena jen na krajní pravici, představující rozhodnou menšinu. Jest totiž třeba zaznamenat jako svrchované charakteristické, že i katolické centrum a německá strana lidová musily v těchto volbách přihlásiti se k ústavě republikánské, poněvadž voliči i proti vůli určitých vlivných skupin uvnitř stran to vynucovali. *V politice locarnské* bude novým kabinetem přirozeně tím horlivěji pokračováno, ať již ministrem zahraničních věcí zůstane Stresemann, nebo tento úřad převezme sociální demokrat, v tom případě zajisté známý pracovník ve Společnosti národů Breitscheid. Poněvadž také ve Francii se volbami kurs jen upevnil a naprosto nepozměnil ve smyslu pravicovém, lze očekávati nyní klidný vývoj na evropském západě.

Na dalekém východě přiostrčila se situace v poslední době neobyčejně *zasažením Japonska* do bojů mezi severem a jihem v provincii Šantunu. Příčný podnět daly k tomu protijaponské výtržnosti v Cinanfu, zdá se však, že japonská vláda chopila se toho jen jako vhodné záminky k překažení úspěšného postupu nacionalistických armád na Pekin. Bylo to právě v okamžiku, kdy posice Čansolinova zdála se již definitivně ztracenou a pád hlavního města jen otázkou krátkého času. Právě v této kritické chvíli vyslal konservativní kabinet *Tanakův* celý armádní sbor do Šantunu, aby zmocnil se Cinanfu, který jest důležitým železničním uzlem na trati z Nankinu do Tiensinu a Pekinu, což se Japoncům podařilo po svedení pravidelné bitvy s vojskem Čiankajšekovým. Tím byl postup revolučních armád zadržán a jak se později ukázalo, opravdu poškozen. Vedle Čiankajšeka postupoval sice na Pekin současně Fenjusian podél trati Hankau—Pekin, tedy od západu, proti tomu však mohl Čansolín se sebrat, když mu Japonci na druhém křídle kryli záda. Vláda japonská prohlásila však ještě dále pro případ, že by Čansolín se přece neudržel a musil prchnouti do Mandžuska, že nepřipustí, aby boje a zmatky přenesly se i do této provincie, na níž má mimořádný zájem. Že zadrží a odzbrojí jakoukoli armádu, bez ohledu na příslušnost, která by chtěla překročiti hranice mandžuské. To se arcí rovná přímo jakémusi vyhlášení protektorátu, k němuž Japonsko nemá podle dosud platných smluv práva. Mandžusko je stejně čínskou provincií jako kterákoliv jiná. *Amerika*, která přísně dbá zachování zásady otevřených dveří a čínské integrity, dala již najevo svou nelibost a není pochyby, že Japonsku nebude dovoleno, aby si na severu zřídilo trvalou okupační základnu. *Anglie* dbá dnes úzkostlivě o zachování paralelní politické linie se Spojenými státy a neposkytne tudíž Japonsku podpory. Dělení Číny je myšlenka stará dvacet let a dnes nenávratně přežila. Ovšem pokud se Čína nesebere a nedospěje k jednotné a trvalé národní vládě, nebude zde klidu a nebude ani náležitých prostředků, jimiž by se zabránilo různým zahraničním intervencím na čínské půdě. Vláda nankinská obrátila se sice již na Společnost národů i na vládu Spojených států severoamerických o přátelské prostředkování, ale její legitimace nemůže býti uznána, dokud nebude aspoň v držení celého čínského teritoria.

Na *Kelloggův návrh* zavržení války »jako prostředku národní politiky«, který byl zaslán všem velmocem, zastoupeným v Radě Společnosti národů, jediné *Německo* odpovědělo obratem. Ostatní

nechaly si na čas. Důvody leží však dosti na snadě. Německu jest lehkou vzdávati se války, když bylo odzbrojeno v důsledku mírových smluv a nemá opravdu v dohledné době vyhlídky, že by mohlo na této nešťastné cestě někam dojít. Pro ostatní, zejména vítěze světové války, je to nesporně věc ožehavá, má-li se tím rozuměti vůbec každé zakročení brannou mocí. Celá potíž korespondence Briandovy s americkým státním tajemníkem spočívala právě v tom, jak vymeziti přesně obsah a rozsah pojmu války a předejiti tomu, aby závazků *nemohlo býti zneužito*. Nikdo nemohl pochybovat, že Francii záleží právě tolik na vyloučení příští války, jako Americe. Ale nesnáž byla v tom, že by absolutní vyloučení jakéhokoliv použití moci mohlo poskytovat beztréstnost v odporu proti plnění smluvních povinností, a útočníkovi, dosti bezohlednému, aby se přenesl přes všechny morální zákony a vzdoroval světovému svědomí, opatrovalo výhodu překvapení. Francie přála si tudíž docela logicky, aby v paktu bylo zřejmě vytyčeno, že se zakazuje pouze *válka útočná*. Američani obávali se však komplikací se zjišťováním útočníka a zeslabení morálního významu paktu nejasností o tom, zda *válka vůbec* je zavržitelná. Jim jde právě o to, aby se pranýřovalo *násilí, krveprolévání* jako takové. To však předpokládá, že nebudeme nuceni brániti se někomu, který by tento zákaz neuznával nebo překročoval. Diskuse hrozila státi se nekonečnou a zmařit krásnou americkou iniciativu, která také politicky představuje jeden z nejvýznamnějších a nejvíce potěšitelných kroků v celém poválečném vývoji. Anglickému smyslu pro praktické potřeby veřejného života podařilo se překlenouti propast a otevřít vyhlídku na dobrý konec dlouhého jednání. *Sir Austin Chamberlain* ve své odpovědi navrhl kompromis v tom smyslu, že by americký pakt zůstal ve své lapidární stručnosti, byl však provázen *autentickým výkladem*, kde by se stanovilo s naprostou určitostí, že právo legitimní *obrany* samozřejmě nemůže tím býti dotčeno, že dále toto právo vztahuje se na *celou danou mocenskou sféru států*, které se tím nemíní ničeho vzdáti ze své državy nebo jakýmkoli způsobem ji ohroziti. Rovněž se tím nikterak nepřekáží dále jdoucím protiválečným opatřením, obsaženým ve stanovách Společnosti národů a ve smlouvě locarnské, kde se předvidá *zakročení proti tomu, kdo by chtěl porušiti mír*. Absolutní pacifisti vytýkají ovšem, že tímto způsobem se chce třeba i válkou vystoupiti proti válce, a že oficiálním přátelům míru jde vlastně spíše o zachování statu quo a válečné kořisti poslední, nežli o zabránění novým válkám. Naproti tomu lze uvést, že *není jiného míru, než mír na základě daného stavu věci* a že by bylo příliš mnoho žádáno od lidské povahy, kdyby mírumilovnost měla zahrnovati sebeobětování až po sebevraždu. Kdo nechce vidět nové krveprolévání, musí být ochoten přijmouti mír takový, jaký jest a nechtít jej »zlepšovat« podle svého soukromého prospěchu.

Svědčí to jen o vážnosti, jaké se těší politická *osobnost ministra Beneše*, že i jeho prázdninová cesta po západních metropolích vzbudila takový rozruch a vyvolala tolik dalekosáhlých kombinací. Podle pravdy nutno arci doznat, že ministr Beneš vlastně nikdy neodpočívá a že nemůže vůbec jinak, nežli na každém kroku obstarávat zájmy vlastního státu a při tom i zájmy celé Evropy. Když byl již ve Francii, musil přirozeně navštívit Paříž a Quai d'Orsay, když si zajel do Anglie, promluvil samozřejmě s Chamberlainem a když se vracel přes Berlín, zašel také do Wilhelmsstrasse. Lze mu však věřit na slovo, třeba byl diplomatem, že nesledoval při tom žádný konkrétní plán, že chtěl *jedině informovat se* co nejdůkladněji na místě o hlavních politických tendencích a *informovat zároveň* směřodatné evropské kabinety o našem stanovisku k aktuálním otázkám a zejména ovšem o našich současných poměrech a potřebách ve střední Evropě. Není divu, že nejvíc vzrušovala fantazii jeho *navštíva berlínská*, neboť bylo to po prvé, co československý ministr zahraničních věcí zajel do hlavního města sousední velmoci. Spatřovati v tom však známku nějakého obratu v československé politice, mohl by jen ten, kdo zaspal celý vývoj mezinárodní politiky posledních tří let. Shoda s Berlínem je dnes na pořadu také francouzské politiky, a *paralelnost našeho postupu se spojenci* není tím tedy nikterak rušena, nýbrž naopak jen znovu potvrzována. Je ostatně známo, že *poměr československo-německý byl od počátku až ku podivu dobrý* a ministr dr. Beneš připojil se ihned velmi horlivě k úmluvám locarnským vlastní arbitrážní smlouvou československo-německou. *Těsná hospodářská vzájemnost* obou

států je dnes pochopena stejně na této i oné straně hranice a můžeme říci, že Němci přejí si stejně jako my, abychom spolu povždy dobře vycházeli. Není opravdu důvodů k nějakému politickému protikladu mezi Československem, jehož samostatnosti nemíní se německá říše v nejmenším dotknout, a Německem, jehož zdravý a pokojný vývoj bude u nás sledován vždy jen se sympatií. Určitá žurnalistika vyzdvihovala jako vlastní účel návštěvy Benešovy zvláště snahu získati Německo proti Maďarsku jako protiváhu Italie, Maďary protěžující. Dr. Beneš představuje si prý novou úpravu střední Evropy ve formě jakési dunajské federace, k níž Německo má dáti své placet. To jsou všechno názory lidí, kteří by rádi nynější stav věcí prohlásili za provisorium, kteří se nemohou stále ještě smířiti s mírovými smlouvami a hledají za každou cenu nějakou změnu. My naproti tomu nemáme prázdňný důvod hledati nějaké jiné uspořádání, které by teprve bylo definitivním, jsme úplně spokojeni s tím, co jest a domníváme se, že i všem ostatním mohlo by se za daného stavu věcí dobře vést, jen kdyby chtěli se postavití poctivě na půdu skutečnosti a hledali s námi dorozumění a obecně vyhovující formy spolupráce. Ministr Beneš proto v Berlíně nerozvíjel žádné velkolepé střeoevropské konstruktivní plány, tím méně žádal nějakou protekci říše v domnělých našich nesnázích, nýbrž jednal pouze o věcech speciálně nás a Němce zajímajících, ať již to jsou současné otázky mezinárodní nebo hospodářské aktuality právě projednávané delegacemi obou států.

Diplomatické *styk*y italsko-jihoslovanské jsou již řadu let velmi napjaté a dosavadní pokusy o vyrovnání neměly zdaru. Nejnověji pracoval však ministr *Marinkovič* opravdu obětavě a s jistotou vyhlídkou na úspěch, jehož podmínkou bylo ovšem *ratifikování netunských konvencí* z roku 1925, jimiž se italskému živlu zajišťovala jistá expanse na druhém břehu Jaderského moře. Právě z toho důvodu stavěla se však chorvatská veřejnost velmi energicky proti schválení koncesí, jež Italii povolil ještě *Ninčič*, a žádné vládě se dosud nepodařilo skupštinu k ratifikaci pohnouti. Teprve koncem minulého měsíce octla se věc definitivně na pořadu parlamentního jednání. Ale právě v tu chvíli jakoby zúmyslně byla podniknuta *provokační výprava fašistů do Zadru*, jediného to italského opěrného bodu na dalmatském pobřeží, aby zde demonstrovala pro »vrácení« dalmatského pobřeží a učinila Jugoslavii přijetí netunské smlouvy co nejvíce ponižujícím. Na tyto protijihoslovanské projevy ozval se v zápětí *Šibenik a Split*, kde došlo k velkým bouřím a zpusťování italského majetku. Na to odpověděla ovšem zase města italská, takže obě strany nabyly důvodu k ostrým protestním notám. Italie nemůže však vládě jihoslovanské vytknouti nedostatek energie v potlačování demonstrací, které si později v Bělehradě vyžádaly i řadu krvavých obětí, a *Marinkovič* i za této těžké situace hájí ratifikaci.

V *Řecku* vypukla nová ústavní krise zasažením starého státníka *Venizela*, který se náhle vrátil do aktivity, když byl již řadu let trávil v cizině. Postavil se znovu v čelo své liberální strany a položil royalistům kategoricky požadavek, aby se vzdali svých zásad, jinak že liberálové opustí koaliční vládu. Opravdu také v důsledku tohoto konfliktu zástupce jeho strany ve vládě *Zaimisově*, *Kafandris*, podal demisi. Již se zdálo, že dojde k novým zmatkům, ale vliv *Venizelův* není patrně již takový, jako byl dříve. President republiky *Konduriotis* pověřil *Zaimise* znovu utvořením vlády a liberální strana vrátila se do koalice s royalisty za starých podmínek.

30. května 1928.

Dr. Rudolf Procházka.

NÁBOŽENSKÉ ZÁPASY V MEXIKU BĚHEM POSLEDNÍHO STOLETÍ.

»Země rudých květů, rozpučelých v myslech opilých sluncem a zamilovaných do měsíce, večerky i denice. Země podivných květů a pestrobarvých ptáků, azurových nebo zelených ve všech odstínech. Země krvavých přízraků a rafinovaného citu náboženského . . .«

Ruský básník *Konst. Balmont* popisuje těmito slovy Mexiko. A abychom mohli porozuměti mexickým záležitostem, je nevyhnutelno, abychom byli prosáklí tou vášnivou atmosférou, jež visí nad zemí starých *Mayů*, uměleckých *Tolteků* a bojovných *Azteků*, a abychom se přenesli o celé století nazpět.